

kerkstijl zoekende klacht over gebrek aan verantwoordelijkheidshesef op het terrein der Una Sancta.

En „scherp“ — ja, wat is dat? Dr. G. weet, dat ik hem zeer eerbiedig; maar om te helpen bewerken, dat men de dingen zie in hun natuurlijke groei, veroorloofte hij mij de beschelden vraag: kan men scherper zijn dan Dr. Gunning het is in ditzelfde artikel? Ik citeer maar even een klein gedeelte:

Maar nauwelijks zijn die lieve broeders thuis, of zij grijpen naar hun „Wekker“, „Heraut“, „Woord en Geest“, „Reformatie“, „Bazuin“, of hoe hun lief-bladen verder mogen heten, en genieten er vromelijk van hoe de een of andere dwalende ketter terecht wordt gesteld. Dan regent het groote en zwaarwichtige woorden!

„Genieten“, — kan het scherper? „Vromelijk genieten“, — kan het scherper? Die regen van groote en zwaarwichtige woorden, — zijn ze iets anders dan onbenullig?

Ik ben daar niet boos om; maar ik geloof niet, dat de eerbied voor Dr. Gunning's grijze haren volgens hem zelf mij had behooren te verhinderen in het plaatsen van deze kleine opmerking: Dr. G.: U is een van de scherpste beoordeelaars, die week aan week schrijven, want bijna wekelijks schrijft Gij in dezen geest. En wie U begrijpen wil, moet trachten, zulke scherpe oordeelvellingen te zien tegen den achtergrond van heel Uw gedachtengang.

Overkomt dit ook aan anderen, dan zijn we dichter bij de genieting van wat vandaag al mogelijk is in de Una Sancta.

K. S.

Ongeroepen opvoeders.

Ik las eens ergens iets over de vele opvoeders, die, ongeroepen, zomaar vanzelf het huis binnenkomen. Firma zoo en zoo geeft een reklameboekje uit: het krioelt van woorden, gaat uit van beschouwingen, die ge uw kinderen niet zouden willen laten lezen. De maatschappij voor dit of dat geeft een blad voor de jeugd; het ademt een geest, dien ge verderfelijkt acht. En zoo meer. Tegenwoordig komen er ook van die leuke geïllustreerde agenda-boekjes, die de schooljeugd krijgt om de taak van elken dag aan te tekenen. „De School met den Bijbel“ geeft van een der nieuwere een aardige beschrijving:

Men zie hiervoor b.v. een artikel door een der medewerkers Geert Brogel, op pag. 55, waar geschermd wordt in termen als: „Weét, dat je allen kinderen van één Vader bent. Weét, dat er een kracht is, die sterker moet zijn dan die van de staat, het geld, het dier in je: je menselijkheid, je liefde tot je naaste.“ (Spatiering van ons.)

Op pag. 68 vinden we als motto voor Woensdag 7 Desember: „Het grote zedelijke kwaad van het militarisme: begriploze discipline“, een woord van Nico van Suchtelen. Een spreuk als die voor Donderdag 2 Februari: „Hebt uwe vijanden lief, Christus“, is stellig ook wel met bepaalde exegetische bedoelingen hier opgenomen.

Pag. 109 brengt een gedicht van Mevr. Roland Holst: „In Jeugd“, waarin we o.a. deze regels vinden:

„Ik heb wel eens bij het keeren
van 't getijde aan den dood gedacht,
maar zijn zin bleef mij gesloten,
als van oeroud teekenschrift.“

Vrijdag 3 Maart: „Oorlog is alleen mogelijk door de karakterloosheid der volkeren, W. L. van Warmelo“. Zouden deze jongelui wel eens van de 80-jarige oorlog gehoord hebben?

Van de zin der vergelding schijnt een zekere jufvrouw Levien de Bree niet veel begrepen te hebben, als ze in een gedicht „Gevangenis“ schrijft (pag. 140):

„En binnen witgekalkte muren
hepeinst de paria zijn lot.
Hij wacht een slaap en telt de uren,
en vraagt naar gerechtigheid van God.“
(Spatiering van ons.)

Och ja, alle gevangenen zijn onschuldige lammetjes en misbruik van Gods Heilige Naam is geen bezwaar. Het lust ons niet om deze lijst nog lang voort te zetten, we bladerden maar hier en daar wat.

Toch willen we nog op twee merkwaardigheden de aandacht vestigen. We vinden onder de verjaardagen, broederlijk hutje-mutje dooreen die van het Koninklijk Huis en — 1 Mei en 1 Augustus, resp. als feestdagen van de 2e en van de 3e Internationale! Misschien is dit bedoeld als voorbereiding tot de hooggeroemde neutraliteit van de staatschool, de school dus van de staat, waarin nog H. M. de Koningin regeert en niet Stalin of Albarda!

Of zou toch hieruit blijken, dat „moderne socialisme (communisme) secteschool“ een betere benaming is?

In de tweede plaats springen we nog een keer naar de andere kant van de agenda en vinden op pag. 196 de uitspraak:

„De Hemel is geen plaats,
evenmin als 't Paradijs of de Hel;
het zijn toestanden die de mensch zich schept.“

Dit artikel, blijkbaar, tenzij ik me zeer vergissen mocht, van een directeur eener bekende kweekschool, illustreert zeer juist, hoe men op de kleinigheden letten moet, in alles haast, tegenwoordig.

K. S.

De kerk en de belijdenis.

Prof. Dr. J. Severijn schrijft in het „Geref. Weekblad“:

Iedere plaatselijke kerk behoort een zelfstandige openbaring van het lichaam van Christus te zijn. Doch wanneer men verschillende kerkgemeenschappen heeft, die op een en dezelfde belijdenis staan, waar blijft men dan met de eenigheid van de kerk?

Wie verschillende gereformeerde kerkgemeenschappen naast elkander bestaande in één natie, gewoon en normaal acht, komt in conflict met de belijdenis, welke hij aanhangt, want deze gaat uit van de eenigheid der kerk, niet alleen in haar wezen, doch ook in haar openbaring.

Even later, in verband met de gescheidenheid van wie gelijke confessie hebben:

Daarom blijft het conflict met die belijdenis.

Deze toch gaat er van uit, dat degenen, die hun zaligheid in Christus verwachten, schuldig zijn elkander te zoeken, zoodat zij zich bij elkander voegen en zich vereenigen om de eenigheid der kerk te onderhouden. Uit dezen grond zal dus de ware kerk, zoodat de belijdenis die ziet, zich verzamelen tot één gemeenschap des geloofs en zich alzoo openbaren in een orde, die de kenmerken der ware kerk draagt.

Wanneer men dus getrouw aan de belijdenis der vaders wil leven, en men heeft het oog op die ware kerk, welke zij leert, dan kunnen degenen, die deze belijdenis tot de hunne verklaren — en daarom spraken wij van alle gereformeerden — daarmede niet in overeenstemming brengen, dat er zoovele gereformeerde kerkverbanden, groepen en secten zijn, die dezelfde belijdenis zeggen te leeren. Dan kan er slechts één enig gereformeerd kerkverband zijn volgens de gemeenschappelijke belijdenis. Ziedaar het conflict.

Hier is eerlijkheid aan het woord, die niet om de heete pap een apeldoornschens dans probeert.

K. S.

BOEKBESPREKING

Augustinus' Belijdenissen, uit het Latijn vertaald en ingeleid door Dr. A. Sizoo. Tweede druk.

W. D. Meinema — Delft.

Ten aanzien van dit boek kunnen we volstaan met een aankondiging van den tweeden druk en een verwijzing naar de bespreking van den eersten druk in „De Reformatie“ van 18 Jan. 1929. Het is een verheugend feit, dat voor dit boek zooveel belangstelling werd gevonden, dat binnen den tijd van enkele jaren een nieuwe druk noodig was. Ook in zijn nieuwe, keurige, uitgave vinde het diezelfde belangstelling.

C. T.

Van het wereldgebeuren sinds 1815, Leesboek voor het zevende leerjaar der lagere school, door Dr. J. C. van der Does en C. van Dijk, 2 deeltjes + werkboekje.

G. F. Callenbach — Nijkerk.

In een Woord Vooraf deelen de Schrijvers mee, wat ze met dit boekje bedoelen. Gezien het feit, dat de Wet eenige ruimte laat in het 7e leerjaar voor behandeling van de Algemeene Geschiedenis en dat voor de meeste leerlingen met de lagere school het geschiedenis-onderwijs eindigt, is de historie van de laatste eeuw ter behandeling gekozen. Eenige kennis daarvan is noodig om den tegenwoordigen tijd te verstaan. Maar dan werd — zeer terecht — niet naar een systematische behandeling gestreefd, doch een reeks schetsen gegeven, die schijnbaar zonder verband naast elkaar staan, maar toch telkens een belangrijk persoon, een belangrijke beweging of strooming naar voren brengen. De boekjes zijn dus als vertellende leesboekjes bedoeld en men behoeft ze hier en daar maar op te slaan om te zien, dat die bedoeling ongetwijfeld is bereikt. Aan de illustratie, een zeer betekenend bestanddeel van een historisch leesboek voor kinderen, is veel zorg besteed. 't Is op zichzelf al instructief de vele platen, plaatjes en kaartjes te bekijken. Een werkboekje moet dienen om eenige jaartallen en hoofdfacten vast te leggen en de kaartkennis te vermeerderen.

De Schrijvers bestemmen hun werk voor de zevende klas der lagere school. Maar heel nutten dienst zal het ook doen op de Ulo-scholen en in alle klassen, die voor het middelbaar en gymnasium onderwijs voorbereiden. Ook voor bibliotheken van jeugdverenigingen acht ik het uitnemend geschikt.

C. T.

Na de Bijbelles, leerboekje voor de Bijbelsche Geschiedenis ten dienste van de lagere school, door J. Nauta en A. Valom, hoofden van Chr. Scholen te Amsterdam.

H. J. Spruyt's U.M. N.V. — Amsterdam.

Bijbelsche Geschiedenis, aldus zeggen de Schrijvers in hun inleiding, is het vak bij uitnemendheid voor onze scholen met den Bijbel. Maar de praktijk leert, dat het vertelde, vooral wat betreft het feitelijke in zijn verband, niet altijd voldoende in het geheugen der leerlingen wordt bewaard. Een opzettelijk leeren van de Bijbelsche geschiedenissen kan niet achterwege blijven. Tot dat doel hebben de Schrijvers dit boekje samengesteld, zich in hoofdzaak houdend aan de woorden der Schrift, omdat, naar ze terecht opmerken, de leerlingen met de Schrift zelf vertrouwd moeten raken.

Ik spreek hier van boekje, daarmee bedoelend de uitgave op zichzelf. Want er zijn verschillende deeltjes in verband met den leeftijd der leerlingen. Een beknopte uitgave is bestemd voor de leerlingen van de klassen 4 en 5, een groote uitgave voor die van de klassen 6 en 7. En dan bestaan van elk dezer beide uitgaven vier deeltjes: een leerboekje voor Oud- en voor Nieuw

Testament en een hulpboekje voor Oud- en Nieuw-Testament. Gradatie in de stof en haar behandeling, zoowel naar kwaliteit als naar quantiteit is van deze methode natuurlijk de bedoeling: de leerlingen van elke klas krijgen dus een Leerboekje en een Hulpboekje. De lesjes zijn kort en de vorm is zakelijk: de kern van de geschiedenis wordt in den regel aangegeven met de tekstwoorden (en de tekstplaatjes) uit den Bijbel. Kaartjes zijn indien noodig voor de geografische oriëntering toegevoegd.

Mij dunkt, dat deze uitgave nuttig is en goede resultaten kan opleveren. En de bedoeling, dat het onderwijs in de Bijbelsche geschiedenis verstevigd worde, kan ons niet anders dan zeer sympathiek zijn. Alleen zal men bij het gebruiken toch hierop acht moeten geven, dat niet de vertelling op den achtergrond raakt, omdat deze leermethode eenvoudiger en meer onmiddellijk-practisch is. De vertelling, waarbij de persoonlijkheid van den onderwijzer of de onderwijzeres van zoo heel belangrijk invloed is, moet de hoofdzaak blijven. En deze boekjes moeten, zooals de Schrijvers trouwens willen, hulpdienst blijven.

C. T.

Dr. J. Th. de Visser, Een Nationale figuur, door Q. A. de Ridder, met een voorrede van Z. Exc. Jhr. Mr. D. J. de Geer, voorzien van 17 portretten en illustraties.

La Rivière en Voorhoeve — Zwolle.

We hebben indertijd in ons blad het persbericht opgenomen, dat verschijnen zou een biografie van Dr. de Visser, van de hand van den heer Q. A. de Ridder. Thans is dit boek uitgekomen, keurig verzorgd en goed geïllustreerd. Het begint met uiteen te zetten, waarom het heengaan van Dr. de Visser een nationaal verlies betekende: hij behoorde met heel zijn leven en al zijn werkkraft aan ons volk. Dan wordt, in korte hoofdstukjes, zijn levensgeschiedenis geschetst: zijn jeugd en studentenjaren, zijn ambtstijd als predikant, zijn arbeiden in schoolstrijd en arbeidersbeweging, in den dienst der hartelijkheid, als Partijleider en Kamerlid, eindelijk als Minister. En een slothoofdstuk knoopt weer aan bij het begin, met Dr. de Visser als nationale figuur te tekenen.

Geschreven met warmte en liefde, is het boek een waardig gedenkschrift, dat niet slechts de herinnering aan den overledene bewaart, maar ook van diens betekenis blijft getuigen, nu hij door den dood aan land en volk is ontvallen.

C. T.

KERKNIEUWS

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Bruchterveld: Cand. E. G. Buitenbos te Amersfoort en Cand. H. Veltman te Kampen.

Beroepen te:

Ulrum: U. Elgersma te Haamstede.

Aangenomen naar:

Kralingscheveer: Cand. J. Kapteijn te Den Haag.
Roden: Cand. H. Vogel te Zwolle.

Bedankt voor:

Bruchterveld: Cand. J. Kapteijn te Den Haag.

Intrede te:

Schiedam: C. Vonk. Tekst: Efeze 1:3 en 4 (verb. bericht).

Gereformeerde Kerk te Slootdorp.

Te Slootdorp (Wieringermeer) is Zondag 25 September j.l. de Geref. Kerk geïnstitueerd. Het adres der kerk is: K. van der Veen, Middenmeer, Wieringermeerpolder. Het adres van Cand. J. L. Wielenga Bz. is voortaan: Kerkstraat 2, Slootdorp.

Adresverandering:

Het verblijfadres van Ds J. Ubels, predikant te Batavia, is vanaf 1 October a.s.: Oosterhaven 6a, Groningen.

„GEREF. KERKEN IN HERSTELD VERBAND“.

Beroepen te:

Amsterdam-Centrum: P. A. E. Sillevius Smitt te Haarlem.

Afscheid van:

Arnhem: P. v. d. Vloed. Tekst: Psalm 116:16-19.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Bedankt voor:

Baarn, Schiedam en Urk: A. M. Berkhoff te Sneek.

Afscheid van:

Euschede: A. H. Hilbers. Tekst: 1 Petr. 5:10 en 11.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Kampen: J. Vreugdenhil te Bruinisse.

Bedankt voor:

Gouda: R. Kok te Veenendaal.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Aalsum: Cand. W. Oost te Leeuwarden.
Gonderak: Cand. T. v. d. Hee te Veenendaal.
's-Graveland-Capelle: L. Vroegindewij te Wilnis.
Heemstede (toez.): G. A. Barger te Hees.
Langer en Korter-Aar: B. van Ginkel te Nieuwpoort.
Lettelbert: B. Bruins te Hemelum.
Minnertsma (toez.): J. F. H. Engel te Nes en Wierum.
Nijega—Elshuizen: Cand. W. Oost te Leeuwarden.
Pinguin en Zurich: Cand. J. Oosterhuis te Marum.
Tienhoven: J. van Kuiken te Exmorra.
Ter Aa: Cand. T. v. d. Hee te Veenendaal.
Ijsselstein: J. G. Woelderink te Vreeswijk.
Zierikzee (toez.): P. de Haan te Antwerpen.

Aangenomen naar:

Bakkeveen: Cand. A. T. S. Bakker te Velp.
Glansbrug (als hulpred.): Cand. J. Westmaas te Alphen a. d. Rijn.
Krommenie: P. Cannegieter te IJdaard.
Musselkanaal: J. C. P. v. Erkel te Wetsinge-Sauwerd.
Rozenburg: W. E. M. Hoeksma te Paesens.